

A P R O B,
Prim-Ministru

Ilie - Gavril BOLOJAN

M E M O R A N D U M

De la: Secretariatul General al Guvernului
Ștefan - Radu OPREA, secretarul general al Guvernului

Avizat: Ministerul Energiei
Bogdan - Gruia IVAN, Ministru

Autoritatea Națională pentru Reglementare în domeniul Energiei
George - Sergiu NICULESCU, Președinte

Tema: abordarea congestiilor structurale în conformitate cu prevederile art. 15 alin. (6) din Regulamentul (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019 privind piața internă de energie electrică

1. Obiect și domeniu de aplicare

La data de 5 iunie 2019 a fost adoptat Regulamentul (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019 privind piața internă de energie electrică (reformare), denumit în continuare *Regulamentul (UE) 2019/943*.

La nivelul Uniunii Europene s-a considerat că, pentru asigurarea unei mai mari integrări a pieței de energie electrică și pentru tranziția către o producție mai volatilă de energie electrică, sunt necesare eforturi sporite de coordonare a politicilor energetice naționale cu țările vecine și de utilizare a oportunităților oferite de comerțul transfrontalier cu energie electrică. Regulamentul (UE) 2019/943 stabilește un nivel minim al capacității transfrontaliere care trebuie pus la dispoziția participanților la piață, cu respectarea normelor de siguranță privind exploatarea sigură a sistemelor electroenergetice.

În conformitate cu prevederile art. 16 alin. (8) din Regulamentul (UE) 2019/943, operatorii de transport și de sistem (denumiți în continuare *OTS*) nu limitează volumul capacității de interconexiune care urmează a fi pusă la dispoziția participanților la piață pentru a rezolva o congestie în interiorul propriei lor zone de ofertare sau ca modalitate de a gestiona fluxurile din tranzacțiile interne ale zonelor de ofertare. Obligația sus-menționată de atingere a capacității minime disponibile pentru comerțul transfrontalier este îndeplinită:

(a) pentru granițele zonelor de ofertare care utilizează metoda bazată pe capacitatea netă de transport coordonată, cu condiția ca valoarea capacității minime disponibile pentru comerțul transfrontalier să fie de 70 % din capacitatea de transport, respectând limitele de siguranță în funcționare după scăderea contingențelor (70 % din capacitatea de transport a elementelor critice), astfel cum sunt stabilite în conformitate cu orientările privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor adoptate în temeiul art. 18 alin. (5) din Regulamentul (CE) 2009/714 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 *privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) 2003/1228*;

(b) pentru granițele zonelor de ofertare care utilizează o metodă bazată pe flux, cu condiția ca marja stabilită în procedura de calcul al capacității, disponibilă pentru fluxurile induse de schimburile transfrontaliere, să fie de 70 % din capacitatea care respectă limitele de siguranță în funcționare ale elementelor critice de rețea interne și transfrontaliere, ținând seama de contingențe, astfel cum sunt stabilite în conformitate cu orientările privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor adoptate în temeiul art. 18 alin. (5) din Regulamentul (CE) 2009/714.

Procesul de atingere a capacității minime menționate anterior începe cu luarea de măsuri la nivelul statelor membre, de identificare a congestiilor structurale de către OTS, în cazul României - C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. - și de abordare a acestora.

În urma aprobării prin Decizia ANRE nr. 2063 din 11.11.2020 a *Raportului privind congestiile structurale elaborat în conformitate cu prevederile art. 14 alin. (7) din Regulamentul (UE) 2019/943*, elaborat de operatorul de transport și sistem, Guvernul României a aprobat în ședința Guvernului din data de 28 iulie 2021, Memorandumul cu tema: „*Planul de acțiuni elaborat în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019 privind piața internă de energie electrică*” (denumit în continuare „*Planul de acțiuni*”). Planul de acțiuni prevede un calendar de adoptare a unor măsuri de reducere a congestiilor structurale identificate, precum și traiectoria liniară pentru creșterea anuală a capacității minime disponibile pentru comerțul transfrontalier până la atingerea țintei de 70 % din capacitatea de transport a elementelor critice, până la data de 31 decembrie 2025.

Regulamentul (UE) 2019/943 prevede la art. 15 alin. (6): „*cu șase luni înainte de data expirării planului de acțiune, statul membru care a identificat congestia structurală decide dacă abordează congestiile rămase prin modificarea zonei sale de ofertare sau prin intermediul unor măsuri de remediere, ale căror costuri urmează să le acopere*”.

2. Planul de acțiuni elaborat în conformitate cu prevederile art. 15 din Regulamentul (UE) 2019/943

Conform Raportului privind congestiile structurale, au fost identificate următoarele elemente critice în procesele operaționale de calcul de capacitate la nivelul CCR și care limitează în mod frecvent capacitatea disponibilă pentru comerțul transfrontalier:

- LEA 220 kV Porțile de Fier - Reșița d.c.;
- LEA 220 kV Reșița - Timișoara d.c.;
- LEA 400 kV Porțile de Fier - Djerdap;
- LEA 220 kV Urechești - Târgu Jiu Nord;

- LEA 220 kV Târgu Jiu Nord - Paroșeni;
- LEA 220 kV Paroșeni - Baru Mare;
- LEA 220 kV Baru Mare - Hășdat;
- AT2 - 400 MVA, 400/220 kV Roșiori;
- AT3 - 400 MVA, 400/220 kV Arad.

În Planul de acțiuni au fost incluse următoarele măsuri pentru creșterea capacității transfrontaliere și asigurarea unei capacități minime pentru comerțul transfrontalier:

➤ implementarea proiectelor de investiții prevăzute în *Planul de Dezvoltare a Rețelei Electrice de Transport* (denumit în continuare „*Planul de Dezvoltare*”), cu impact asupra capacității disponibile pentru comerțul transfrontalier;

➤ implementarea prevederilor din metodologiile de calcul coordonat elaborate conform prevederilor Regulamentului (UE) 2015/1222 și ale Regulamentului (UE) 2017/1485 al Comisiei din 2 august 2017 de stabilire a unei linii directe privind operarea sistemului de transport al energiei electrice la nivelul regiunii de calcul al capacităților (CCR) Core (pentru granița România - Ungaria) și CCR SEE (pentru granița România - Bulgaria):

a) metodologiile de calcul al capacităților pentru intervalele de timp ale pieței de energie electrică pentru ziua următoare și intrazilnice conform prevederilor art. 21 din Regulamentul (UE) 2015/1222;

b) metodologiile de coordonare a acțiunilor de redispecerizare și comercializare în contrapartidă conform prevederilor art. 35 din Regulamentul (UE) 2015/1222;

c) metodologiile de partajare a costurilor pentru redispecerizare și comercializare în contrapartidă conform prevederilor art. 74 din Regulamentul (UE) 2015/1222;

d) metodologiile pentru coordonarea regională a analizelor de siguranță conform prevederilor art. 76 din Regulamentul (UE) nr. 2017/1485.

În cele ce urmează este prezentat stadiul finalizării proiectelor investiționale și a metodologiilor regionale:

- LEA 400 kV Nădab - Oradea Sud, lucrare finalizată la data de 23.12.2020;
- LEA 400 kV d.c. Cernavodă - Stâlpu, cu un circuit intrare/ieșire în stația Gura Ialomiței, lucrare finalizată la data de 22.06.2023. LEA 400 kV dublu circuit Cernavodă - Stâlpu, cu un circuit intrare/ieșire în stația 400 kV Gura Ialomiței, nu poate contribui la creșterea capacității disponibile pentru schimburile transfrontaliere până nu se finalizează și trecerea la 400 kV a LEA 220 kV din axul Brazi Vest - Teleajen - Stâlpu;
- LEA 400 kV Porțile de Fier - Reșița, lucrare finalizată la data de 14.03.2024;
- Extinderea stației 220/110 kV Reșița prin construcția stației noi de 400 kV, lucrare finalizată la data de 15.04.2025;
- LEA 400 kV dublu circuit Reșița - Timișoara - Săcălaz, inclusiv construirea stației de 400 kV Timișoara, aflate la stadiul de contracte de execuție semnate, cu termen de finalizare în anul 2025 conform Planului de acțiuni, în prezent decalată pentru anul 2026 în cazul LEA 400 kV dublu circuit Reșița - Timișoara - Săcălaz și 2028 în cazul stației de 400 kV Timișoara, conform Planului de Dezvoltare. Conform contractelor încheiate termenul de finalizare este anul 2027 în cazul LEA 400 kV dublu circuit Reșița - Timișoara - Săcălaz și 2028 în cazul stației de 400 kV Timișoara;
- LEA 400 kV dublu circuit Timișoara - Săcălaz - Arad, inclusiv construirea stației de 400 kV Săcălaz și extinderea stației 400 kV Arad, aflate la stadiul de contracte de execuție semnate pentru linie și stadiul de pregătire a procedurii de licitație pentru execuție pentru

stații, cu termen de finalizare în anul 2027 în Planul de acțiuni, decalat pentru anul 2029 în cazul stației de 400 kV Săcălaz și extinderii stației 400 kV Arad, conform Planului de Dezvoltare. Conform contractului încheiat, termenul de finalizare pentru LEA 400 kV dublu circuit Timișoara - Săcălaz - Arad este anul 2028;

- Trecerea la 400 kV a axului Brazi Vest - Teleajen - Stâlp, aflată la stadiul de execuție, cu termen de finalizare în anul 2025 conform Planului de acțiuni, în prezent decalată pentru anul 2027 conform Planului de Dezvoltare, termen identic cu cel contractat;

- LEA 400 kV dublu circuit (un circuit echipat) Smârdan - Gutinaș, aflată la stadiul de execuție, cu termen de finalizare în 2024 conform Planului de acțiuni, în prezent decalată pentru anul 2025 conform Planului de Dezvoltare. Conform contractului încheiat, termenul de finalizare este anul 2026;

- În anul 2021, în cadrul CCR SEE a fost implementată metodologia privind calculul coordonat al capacităților pentru piețele intrazilnice și ziua următoare conform prevederilor art. 21 din Regulamentul (UE) 2015/1222, aprobată de autoritățile de reglementare din CCR SEE conform prevederilor Regulamentului (UE) 2015/1222. Astfel, începând cu data de 01.07.2021 calculul de capacitate pentru intervalul de timp al pieței pentru ziua următoare pe granița România - Bulgaria se realizează în mod coordonat la nivelul regiunii SEE, iar începând cu data de 01.10.2021 s-a aplicat pentru intervalul de timp al pieței intrazilnice;

- Începând cu data de 09.06.2022 în cadrul CCR Core a fost implementată metodologia privind calculul coordonat de capacitate prin metoda fluxurilor de putere din CCR Core, dedicat intervalului de timp al pieței pentru ziua următoare, iar începând cu data de 29.05.2024 pentru intervalul de timp al pieței intrazilnice. Totuși, procesul coordonat de validare a rezultatelor de calcul la nivelul regiunii Core nu este încă implementat, în prezent fiind utilizată doar partea de validare individuală;

- Metodologia de redispecerizare și comercializare în contrapartidă, conform articolului 35 din Regulamentul (UE) 2015/1222 este în proces de implementare cu termen de finalizare în anul 2029;

- Metodologia de partajare a costurilor de redispecerizare și comercializare în contrapartidă, conform art. 74 din Regulamentul (UE) 2015/1222 este în proces de implementare cu termen de finalizare în anul 2029. Art. 16 alin. (4) din Regulamentul (UE) 2019/943 prevede că nivelul minim de capacitate transfrontalieră trebuie să fie disponibil cu respectarea standardelor de siguranță pentru exploatarea sigură a rețelei și, pentru a respecta acest nivel minim, OTS trebuie să utilizeze comercializarea în contrapartidă și redispecerizarea, inclusiv redispecerizarea transfrontalieră. În acest scop se va aplica o procedură coordonată și nediscriminatorie pentru acțiunile de remediere transfrontaliere pentru a permite această maximizare, în urma implementării metodologiei de partajare a costurilor pentru comercializarea în contrapartidă și redispecerizare;

- Metodologia de coordonare regională a siguranței în funcționare, conform art. 76 din Regulamentul (UE) 2017/1485 este în proces de implementare cu termen de finalizare în anul 2029. Metodologia introduce un proces coordonat care definește clar regulile de pregătire a acțiunilor de remediere într-un mod coordonat și atribuie responsabilitățile OTS și RCC din regiune, completând metodologiile elaborate în conformitate cu articolele 35 și 74 din Regulamentul (UE) 2015/1222.

Având în vedere stadiul implementării măsurilor din Planul de Acțiuni, următoarele congestii structurale identificate la nivelul anului 2021 au fost rezolvate sau ameliorate prin finalizarea proiectelor de investiții:

- LEA 110 kV Salonta - Chișineu Criș a fost eliminată ca și congestie structurală în urma punerii în funcțiune a LEA 400 kV Nădab - Oradea Sud în luna decembrie 2020;
- LEA 220 kV Porțile de Fier - Reșița d.c. a fost eliminată ca și congestie structurală în urma punerii în funcțiune a LEA 400 kV Porțile de Fier - Reșița în luna noiembrie 2024;
- LEA 400 kV Porțile de Fier - Djerdap a fost ameliorată în urma punerii în funcțiune a LEA 400 kV Reșița - Pancevo d.c. în anul 2024.

Celelalte congestii structurale se vor elimina/ameliora prin implementarea celorlalte măsuri din Planul de Acțiuni. Cel mai mare aport la îndeplinirea țintei de 70 % este dat de măsurile de dezvoltare a rețelei electrice de transport.

În conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) 2019/943, OTS trebuie să considere toate acțiunile de remediere pentru respectarea capacităților minime disponibile pentru comerțul transfrontalier, inclusiv redispecerizarea în interiorul sau între CCR, cu respectarea limitelor de siguranță în funcționare ale OTS, precum și:

- considerarea circulațiilor de puteri din schimburile transfrontaliere cu țările din afara Uniunii Europene (denumită în continuare „UE”);

- implementarea soluțiilor de monitorizare în timp real a capacității de transport pe elementele critice de rețea;

- considerarea situațiilor în care au loc retrageri din exploatare pentru realizarea lucrărilor de investiții și mentenanță. Retragerile din exploatare influențează semnificativ capacitatea minimă disponibilă pentru comerțul transfrontalier. În astfel de situații, asigurarea unei capacități minime poate conduce la depășirea limitelor de siguranță în funcționare, fiind necesară reducerea capacității disponibile pentru comerțul transfrontalier până la o valoare care menține siguranța în funcționare a sistemului electroenergetic național (denumit în continuare „SEN”).

Acțiunile de remediere avute în vedere a fi aplicate sunt următoarele:

- modificarea ploturilor la unitățile de transformare cu reglaj longo-transversal: AT3 - 400 MVA, 400/220 kV Arad și AT 400 MVA, 400/220 kV Urechești, pentru controlul circulațiilor de putere activă pe LEA 220 kV din axul Reșița - Timișoara - Arad, respectiv pe LEA 220 kV din axul Urechești - Târgu Jiu Nord - Paroșeni - Baru Mare - Hășdat;

- modificarea topologiei de rețea prin conectarea/deconectarea de linii electrice aeriene (inclusiv circuitele aflate în rezervă ale LEA 400 kV Reșița - Pancevo d.c. și LEA 400 kV Țânțăreni - Kozlodui d.c.), linii electrice subterane, transformatoare, cuple și mutarea unui element de rețea de pe o bară pe alta a unei stații electrice;

- modificarea duratei de retragere din exploatare a unui element de rețea;

- utilizarea acțiunilor de remediere de redispecerizare a producției.

În consecință, dat fiind că nu au fost încă implementate toate măsurile incluse în Planul de acțiuni, iar o serie de metodologii nu sunt încă definitive la nivel regional și european, capacitatea minimă disponibilă pentru comerțul transfrontalier va trebui asigurată inclusiv prin utilizarea tuturor măsurilor de remediere cu și fără costuri disponibile. În conformitate cu prevederile art. 15 alin. (3) din Regulamentul (UE) 2019/943, costurile măsurilor de remediere necesare asigurării capacităților minime disponibile pentru comerțul transfrontalier, menționate anterior, sunt suportate de fiecare stat membru.

3. Capacitatea minimă disponibilă pentru comerțul transfrontalier în perioada 2021 - 2025

La data de 31.12.2025 capacitatea minimă disponibilă pentru comerțul transfrontalier trebuie să fie de 70 % din capacitatea de transport. Pe granița România -

Ungaria trebuie atinsă o capacitate disponibilă pentru comerțul transfrontalier de 1700 MW, iar pe granița România - Bulgaria de 2550 MW.

În cele ce urmează este prezentată evoluția capacităților disponibile pentru comerțul transfrontalier, pentru perioada 2021 - trimestrul I 2025, pentru fiecare graniță a zonei de ofertare.

Capacitatea minimă disponibilă pentru comerțul transfrontalier	2021		2022		2023		2024		2025	
	MW	%	MW	%	MW	%	MW	%	MW	%
RO-HU	800	33	800	33	800	33	800	33	980	41
RO-BG	900	25	1230	34	1560	43	1560	43	1890	52

Pentru anii 2021 - 2024 au fost aprobate de ANRE *Rapoartele anuale de monitorizare privind capacitatea minimă disponibilă pentru comerțul transfrontalier*, în conformitate cu art. 15 alin. (4) din Regulamentul (UE) 2019/943, elaborate de C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.

Totodată, pentru menținerea siguranței în funcționare, conform prevederilor art. 16 alin.(9) din Regulamentul (UE) 2019/943, ANRE a aprobat solicitările anuale ale C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. de derogare de la obligațiile prevăzute la art. 16 alin. (8) din Regulamentul (UE) 2019/943 prin Deciziile ANRE nr. 59/2022, 2359/2022, 2947/2023 și 314/2025.

4. Concluzii:

Rezultatele de monitorizare a capacității minime disponibile pentru comerțul transfrontalier din perioada 2021 - 2025, dar și stadiul lucrărilor de dezvoltare a rețelei electrice de transport prevăzute în Planul de Dezvoltare, indică faptul că rețeaua electrică de transport nu poate asigura pentru anul 2026 capacități disponibile pentru comerțul transfrontalier mai mari decât cele prevăzute pentru anul 2025, fără riscuri pentru siguranța în funcționare. Pentru perioada 2027 - 2029, capacitatea minimă disponibilă pentru comerțul transfrontalier care se poate asigura cu menținerea siguranței în funcționare se va stabili atât în funcție de rezultatele monitorizării anuale, cât și în funcție de implementarea proiectelor de dezvoltare a rețelei electrice de transport și a metodologiilor prevăzute în prezentul document.

Așa cum este precizat anterior, Regulamentul (UE) 2019/943 prevede la art. 15 alin. (6) „cu șase luni înainte de data expirării planului de acțiune, statul membru care a identificat congestia structurală decide dacă abordează congestiile rămase prin modificarea zonei sale de ofertare sau prin intermediul unor măsuri de remediere, ale căror costuri urmează să le acopere”.

În conformitate cu prevederile art. 14 alin. (6) din Regulamentul (UE) 2019/943, OTS care participă la revizuirea zonelor de ofertare transmit autorităților competente din statele membre o propunere comună de modificare sau de menținere a configurației zonelor de ofertare. Totodată, conform prevederilor art. 13 alin. (1) lit. d) (iii) (2) din Metodologia de revizuire a zonelor de ofertare aprobată prin Deciziile ACER nr. 29/24.11.2020, nr. 11/08.08.2022 și nr. 17/21.12.2023, OTS trebuie să facă o recomandare privind menținerea sau modificarea configurațiilor actuale ale zonelor de ofertare. Astfel, conform concluziilor Raportului de revizuire pentru anul țintă 2025, nu

sunt propuneri pentru revizuirea zonei de ofertare România, nefiind demonstrate beneficii socio-economice.

Având în vedere cele de mai sus și luând în considerare congestiile structurale rămase, în temeiul art. 15 alin. (6) al Regulamentului (UE) 2019/943, **Secretariatul General al Guvernului propune**, în urma consultării cu Ministerul Energiei, Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei și C.N.T.E.E. Transelectrica S.A., **ca pentru rezolvarea congestiilor rămase să fie avute în vedere măsuri de remediere fără modificarea configurației zonei de ofertare actuale.**

C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. va transmite trimestrial autorității de reglementare și Ministerului Energiei un raport privind capacitatea disponibilă pentru comerțul transfrontalier pentru trimestrul anterior. În cazul unor reduceri, raportul trebuie să conțină informații detaliate privind cantitatea și motivul reducerilor. În cazul unor valori medii mai mici de ținta de 70 % prevăzută la art. 16 alin. (8) din Regulamentul (UE) 2019/943, OTS prezintă lista de acțiuni de remediere aplicate, retragerile din exploatare care au influențat capacitatea, precum și situațiile specifice care au condus la reducerea capacității minime disponibile în vederea asigurării siguranței în funcționare a sistemului electroenergetic național, astfel cum prevede art. 16 alin. (9) din Regulamentul (UE) 2019/943.

Pentru îndeplinirea obligației prevăzute la art. 15 alin. (6) din Regulamentul (UE) 2019/943 prezentul Memorandum va fi notificat la Comisia Europeană și la Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare în domeniul Energiei (ACER).